

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.III.21.438/2019/6. szám

A tanács tagjai: Salamonné dr. Piltz Judit a tanács elnöke

. Farkas Antónia előadó bíró

. Zumbók Péter bíró

A felperesek: I. rendű
II. rendű
III. rendű
IV. rendű

A felperesek képviselője:

Rab és Társa Ügyvédi Iroda
(ügyintéző: dr. Rab Mária ügyvéd)

Az alperes: alperes

Az alperes képviselője:

M. Balázs Ügyvédi Iroda
(ügyintéző: dr. Mayer M. Balázs ügyvéd)

A per tárgya: kártérítés megfizetése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

alperes

A csatlakozó felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

I. rendű felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

övérosi Törvényszék 41.Pf.39.735/2018/6.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Pesti Központi kerületi Bíróság 43.P.90.289/2016/45.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezését részben hatályon kívül helyezi, ebben a körben - a telefon- és ügyintézési, valamint a kulturális többletköltség vonatkozásában - az elsőfokú bíróság ítéletét helyben hagyja, egyebekben a jogerős ítéletet a felülvizsgálati és a csatlakozó felülvizsgálati kérelemmel támadott részében hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I-II. rendű felpereseknek együttesen 190.500 (százkilencvenezer-ötszáz) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Az I. rendű felperest 376.000 (háromszázhetvenhatezer) forint együttes felülvizsgálati és csatlakozó felülvizsgálati illeték, az alperest 1.115.300 (egymillió-száztizenötezer-háromszáz) forint felülvizsgálati eljárási illeték - az illetékes állami adóhatóság külön felhívására - Állam javára történő megfizetésére kötelezi.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az I. rendű felperes 2013. augusztus 14-én gyalogosként közlekedési balesetet szenvedett, melynek során maradandó egészségkárosodása keletkezett, a balesetet követően 10 napig kómában volt, hat hónapot töltött kórházban és rehabilitációs intézményekben, több műtéten esett át, a balesetből eredő sérüléseinek tényleges gyógytartama két évre tehető.
- [2] Az I. rendű felperes 2015. augusztus 13. napjáig táppénzes állományban volt, majd augusztus 14-től rokkantsági ellátást állapítottak meg részére.
- [3] A károkozó gépjármű a baleset időpontjában az alperesnél rendelkezett érvényes felelősségbiztosítással.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [4] Az I-II. rendű felperesek keresetükben vagyoni és nem vagyoni káraik, míg a III-IV. rendű felperesek nem vagyoni káraik megfizetésére kérték az alperes kötelezését.
- [5] Az alperes a felperesek részére összesen 15.065.925 forintot megfizetett, ezen túlmenően ellenkérelmében a keresetet egyes jogcímek vonatkozásában jogalapjában és összecszerűségében is vitatta.

Az első- és másodfokú ítélet

- [6] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetnek részben helyt adott, és felpereseknek különböző címeken kártérítést ítélt meg.
- [7] Az I. rendű felperes részére az alperes által már nem vagyoni kártérítésként teljesített 9.500.000 forintot megfelelő kompenzációnak ítélte az általa elszenvedett nem vagyoni hátrányokért.
- [8] A II. rendű felperes által igényelt nem vagyoni kártérítés kapcsán rámutatott arra, hogy az I. rendű felperes házastársának elhúzódó alkalmazkodási zavara és pszichés állapota háttérben túlnyomórészt aszténiás alapszemélyisége áll, ezért az alperes által teljesített 2.000.000 forint nem vagyoni kártérítésen túl további összeget nem tartott megalapozottnak.
- [9] A keresetvesztés tekintetében utalt arra, hogy az alperes a per során elfogadta az I. rendű felperes bérkarton kimutatását, amelynek alapján az I. rendű felperes a munkáltató igazolásaival megfelelően igazolta jövedelemvesztését.
- [10] A gyógycipő és egyedi cipők többletkiadásával kapcsolatosan úgy foglalt állást, hogy bár a szakértő szerint indokoltak ezek a többletköltségek, azonban az I. rendű felperes által csatolt számlákon normál cipők szerepeltek, így az I. rendű felperes az ezen a jogcímen felmerülő kárát nem bizonyította. Ennek ellenére az elsőfokú bíróság alaposnak találta a csatolt számlák ellenértékét, ezért 30.079 forint és járulécai megfizetésére kötelezte az alperest, míg az I. rendű felperes által igényelt 100.000 forint, valamint a havi 5.000 forint járadékigényt elutasította.
- [11] Az élelemfeljavítás költsége tekintetében utalt a szakértői véleményben foglaltakra, amely szerint az I. rendű felperesnél ez 3 hónap időtartamban volt indokolt. Mivel az alperes ezen a jogcímen korábban 45.000 forintot megfizetett, ezért az elsőfokú bíróság az I. rendű felperes további igényét elutasította.
- [12] A gondozás körében az elsőfokú bíróság a szakértői vélemény alapján a lejárt járadékon felül 2018. június 1. napjától havi 45.000 forint járadék megfizetésére kötelezte az alperest. A lejárt járadékot a következők szerint számolta ki: 2013. december 3. napja és 2014. február 20. napja, valamint 2014. október 7. napja és 2014. november 7. napja között napi 8 óra, 2014. február 2. napja és 2014.

október 6. napja, valamint 2014. november 8. napja és 2014. december 8. napja között napi 6 óra, 2014. december 9. napja és 2015. március 9. napja között napi 5 óra, 2015. március 10. napja és 2015. május 11. napja között napi 4 óra, 2015. május 12. és 2015. július 12. napja között napi 3 óra, 2015. július 13. napja és 2015. augusztus 13. napja között napi 2 óra a szolgáltató árajánlata 75%-ának figyelembevételével.

- [13] Az elsőfokú bíróság a IV. rendű felperes ellátása kapcsán felmerülő gondozói többletköltség címén havi 30.000 forintot tartott indokoltnak a táppénzes időszak lejártáig arra hivatkozással, hogy az I. rendű felperes gyógyulási ideje alatt 9 éves gyermekével kellően nem tudott foglalkozni.
- [14] A gyógyszerköltségre vonatkozó indokolása szerint az I. rendű felperesnek rendszeresen és alkalmasszerűen is kellett gyógyszereket szedni, valamint a balesettel összefüggésben további betegsége is keletkezett (porckopás), amely szintén indokolta további gyógykezelésmények beszerzését. Erre figyelemmel az I. rendű felperes ezen a jogcímen előterjesztett járadékigényét az elsőfokú bíróság havi 6.000 forintban találta alaposnak.
- [15] A rehabilitációval felmerülő többletköltségek tekintetében kifejtette, hogy az I. rendű felperes a műltra nézve nem igazolta az ezen a jogcímen felmerülő többletköltségeit, az I. rendű felperes jövőben felmerülő igényeit pedig a társadalombiztosítás fedezi, ezért kizárólag a nyugtával igazolt 2.000 forint költséget találta megítélhetőnek.
- [16] A pedikűr, fodrász és kozmetikus igénybevételével felmerülő havi 15.000 forint járadékigényt szintén alaposnak találta. Álláspontja szerint a szakértő által indokolt a pedikűr igénybevétele az I. rendű felperes maradványállapota, a fodrász a fején lévő kopasz foltja, míg a kozmetikus a nyirokelvezetési problémái miatt.
- [17] A kulturális többletköltséget havi 3.000 forintban találta megalapozottnak arra hivatkozással, hogy ez az összeg elegendő egy internet előfizetésre, továbbá az I. rendű felperes lappal kapcsolatban is terjesztett elő külön kárigényt.
- [18] A telefon- és ügyintézési többletköltség címén előterjesztett igényt az elsőfokú bíróság elutasította, mivel az volt az álláspontja, hogy az I. rendű felperes nem igazolta a balesetet követően az ezzel kapcsolatos megnövekedett kiadásait.
- [19] A tisztító és mosószerek többletköltsége címén az I. rendű felperes által előterjesztett igényt havi 2.000 forintban tartotta megalapozottnak. Érvelése szerint ez az igény csak az I. rendű felperes gyógyulásáig, azaz a balesetet követő két évig merülhetett fel, és a havi 2.000 forint fedezte azoknak a takarítószernek az árát, amelyek az átlagos ember hétköznapi szükségletein felül keletkeztek.
- [20] A felek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét a fellebbezett rész tekintetében részben megváltoztatta.
- [21] Az I. rendű felperes részére az alperes által már nem vagyoni kártérítésként teljesített 9.500.000 forinton felül további 6.500.000 forintot tartott alkalmasnak az I. rendű felperest ért nem vagyoni hátrányok kompenzálására. Kifejtette, hogy a baleset következtében az I. rendű felperes élete gyökeresen megváltozott, kiszolgáltatottá vált, korábbi nőies megjelenését, igényes külsejét elveszítette, sem anyaként, sem feleségként, sem munkaerőként nem tudja korábbi szerepét betölteni. Utalt arra is, hogy az I-II. rendű felperesek nem sokkal a balesetet megelőzően újabb közös gyermek vállalását tervezték.
- [22] A II. rendű felperes tekintetében a másodfokú bíróság az alperes által már megfizetett 2.000.000 forinton felül további 2.500.000 forint nem vagyoni kárt ítélt meg arra hivatkozással, hogy a II. rendű felperes házasságban és családban betöltött szerepe a baleset következtében jelentős mértékben megváltozott. Hangsúlyozta, hogy a II. rendű felperes aszténiás alapszemélyisége a balesetet megelőzően pszichológusi, pszichiátriai kezelést nem igényelt, az elhúzódó alkalmazkodási zavart a baleset indukálta.
- [23] A keresetvesztés vonatkozásában kiemelte, hogy az I. rendű felperes a baleset következtében 51% egészségkárosodást szenvedett el, a baleset miatt munkaképtelenné vált. Utalt arra is, hogy a

keresetveszteség összegének tisztázásához elegendő adat állt rendelkezésre, az alperes a 36. sorszámú észrevételében az I. rendű felperes bázisjövedelmeként a bruttó 251.832 forintot elfogadta.

- [24] A gyógycipő többletköltségét az orvosszakértői vélemény alapján havi 5.000 forintban indokoltnak találta. Hangsúlyozta, hogy nemcsak az ortopéd cipő minősül gyógycipőnek, és az I. rendű felperesnek évente több pár lábbelire van szüksége évszakokhoz igazodóan.
- [25] Az élelemfeljavítás jogcímén előterjesztett követelés vonatkozásában kifejtette, hogy bár az orvosszakértői vélemény összesen 3 havi időtartamban tartotta indokoltnak az élelemfeljavítást, azonban az I. rendű felperesnek ezt követően is speciális étrendre van szüksége a mozgásszegény életmódja miatt. Erre tekintettel az I. rendű felperes ezen a címen előterjesztett igényét elfogadta és a kereseti kérelemmel egyezően 3 hónapra havi 40.000 forint, ezt követően havi 20.000 forint megfizetésére kötelezte az alperest.
- [26] A gondozás címén igényelt többletköltséget a szakértői vélemény alapján csökkenő időtartamban, a táppénzes időszakot követően véghatáridő nélkül napi egy óra időtartamban találta indokoltnak, amelynek ellenértékét mérlegeléssel havi 40.000 forintban határozott meg.
- [27] A IV. rendű felperes ellátásával felmerülő többletköltség tekintetében utalt arra, hogy a gyógyulási időszak végéig az I. rendű felperes nem tudta gyermekét úgy ellátni, ahogy a balesetet megelőzően, a IV. rendű felperes állandó otthoni felügyeletre szorult, őt egyedül hagyni korára tekintettel még nem lehetett. A másodfokú bíróság megalapozottnak tartotta az elsőfokú bírósággal egyezően a gyógyulási időszak végéig a havi 30.000 forint többletköltséget.
- [28] A gyógyszerköltség vonatkozásában kifejtette, hogy az I. rendű felperes különböző gyógyszerek szedésére kényszerült a balesettel okozati összefüggésben a szakvéleménnyel alátámasztottnak. Érvelése szerint a táppénzes állományt követően a korábban szedett gyógyszerek többsége időszakosan, alkalmasszerűen vagy kúraszerűen szükséges. Az I. rendű felperes által becsatolt gyógyszerértéki számlák alapulvételével a másodfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy a havi 6.000 forint nem fedezi az I. rendű felperes balesettel összefüggésben felmerült gyógyszerigényét, ezért mérlegeléssel havi 15.000 forintba emelte fel.
- [29] A rehabilitációs kezelések vonatkozásában a másodfokú bíróság úgy foglalt állást, hogy az I. rendű felperesnek az állapota fenntartása és az állapotromlás megelőzése céljából szükségesek különböző rehabilitációs kezelések. Utalt arra, hogy az I. rendű felperes nemcsak a kúraszerűen alkalmazott gyógyfürdő igénybevételére szorul évi 3-4 alkalommal, hanem rendszeres gyógytornára, gyógymasszázsra és úszásra is. Erre figyelemmel mérlegeléssel ezek többletköltségét havi 20.000 forintban határozta meg.
- [30] A pedikűr, fodrász és kozmetikus többletköltsége tekintetében a másodfokú bíróság az elsőfokú bírósággal azonos álláspontra helyezkedett, az I. rendű felperes által ezen a jogcímen igényelt havi 15.000 forintot nem tartotta el túlzottnak.
- [31] A másodfokú bíróság az I. rendű felperes kulturális többletköltségét havi 3.000 forint helyett havi 10.000 forintban találta indokoltnak arra figyelemmel, hogy az I. rendű felperes kulturális igényei az internet előfizetéssel nem elégíthetők ki, hangsúlyt kell fektetni az igény körében annak terápiás jellegére is.
- [32] A telefon- és ügyintézési többletköltséget mérlegeléssel havi 5.000 forintban megalapozottnak találta. Utalt arra, hogy a baleset következtében az állandó orvosi és rehabilitációs kezelések, kontrollok és egyéb vizsgálatok miatt az I. rendű felperes intézendő ügyeinek száma jelentősen megnövekedett.
- [33] A tisztító és mosószerek többletköltségét a másodfokú bíróság is a tényleges gyógytartam két éves időszakára tartotta indokoltnak. Megállapította, hogy a havi 2.000 forint ezen többletköltségek kompenzálására nem alkalmas, ezért mérlegeléssel havi 6.000 forintot állapított meg.

A felülvizsgálati kérelem, a csatlakozó felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [34] A jogerős ítélet ellen az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet annak részbeni hatályon kívül helyezése és a jogszabályoknak megfelelő új határozat meghozatala iránt. Kérte, hogy a Kúria az I. rendű felperes vonatkozásában a nem vagyoni kár iránti igényét 6.500.000 forint tekintetében, a II. rendű felperes nem vagyoni kár iránti igényét 3.000.000 forint feletti rész tekintetében utasítsa el. Kérte továbbá, hogy az I. rendű felperes keresetvesztesség, gyógycipő, élelemfeljavítás, gondozás, kisgyermek ellátásával kapcsolatos, rehabilitáció, pedikűr-fodrász-kozmetikus, telefon- és ügyintézési, valamint tisztítószeres többletköltsége iránti igényét mind a lejárt járadék, mind a jövőbeni járadék tekintetében utasítsa el. Az I. rendű felperes gyógyszerköltség iránti igényét havi 6.000 forint feletti rész, a kulturális többletköltség iránti igényét havi 3.000 forint feletti rész tekintetében kérte elutasítani. Az alperes másodlagosan - az elsőfokú ítéletre is kiterjedő hatállyal - a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára történő utasítását kérte.
- [35] Megsértett jogszabályként hivatkozott a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 339. § (1) bekezdés, a 355. § (1)-(4) bekezdés, a 356. § (1) bekezdés, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 163. § (1) bekezdés, 164. § (1) bekezdés, a 177. § (1) bekezdés, továbbá a 206. § (1) bekezdés megsértésére. Emellett állította a 7/2012. (II. 14.) NEFMI rendeletben foglaltak megsértését is.
- [36] Érvelése szerint a jogerős ítéletben a bíróság a mérlegelési jogát jogszabályba ütközően gyakorolta, a felmerült bizonyítékok egybevetése során azokat nem összességében mérlegelte, figyelmen kívül hagyta a vonatkozó bírói gyakorlatot.
- [37] Kifogásolta, hogy a másodfokú bíróság az I. rendű felperes össz-egészségkárosodásából automatikusan számolta át a baleseti munkaképesség csökkenését, és a sérelemdíj tekintetében ezt vette alapul. Állítása szerint a Pp. 177. § (1) bekezdésébe ütközik a jogerős ítélet olyan kérdésekben történő állásfoglalása, amely tények megítéléséhez különleges szakértelem szükséges.
- [38] Sérelmezte azt is, hogy a másodfokú bíróság olyan tényeket is értékelési körébe vont, amelyekkel kapcsolatban bizonyítási eljárás nem folyt, és szakértői véleménnyel sem volt alátámasztott.
- [39] Az I. rendű felperes részére megítélt nem vagyoni kár vonatkozásában előadta, hogy jóval magasabb összegben került megállapításra más hasonló jellegű és súlyú egészségkárosodásokhoz viszonyítva, amelyet önmagában jogszabálysértőnek tartott. Állította, hogy a nem vagyoni kártérítés megállapítása során figyelemmel kell lenni arra, hogy a nem vagyoni kártérítés pontosan milyen fizikai és pszichés hátrány ellentételezéséül szolgál, ahogy arra is, hogy ugyanezen tényekre hivatkozással milyen egyéb kárigény kerül előterjesztésre.
- [40] A II. rendű felperes nem vagyoni kártérítés iránti igénye tekintetében utalt arra, hogy a másodfokú bíróság olyan tényeket emelt a tényállás körébe, amelyek a per során nem kerültek bizonyításra, illetőleg az okozati összefüggés is vitatható. Kiemelte, hogy a II. rendű felperes által vezetett családi vállalkozás felszámolására vonatkozó körülmények bizonyítása elmaradt. Nem vitatta, hogy a II. rendű felperesre többletfeladatok hárultak, azonban érvelése szerint ezek pontos alátámasztása sem történt meg.
- [41] A keresetvesztesség iránti igény kapcsán hivatkozott arra, hogy az elsőfokú bíróság a szükséges bizonyítást nem folytatta le, kizárólag a keresetvesztesség összecszerúségét vizsgálta. Előadása szerint az orvosszakértői vélemény nem támasztotta alá azt a tényt, hogy az I. rendű felperes a korábban ellátott adminisztrátori munkaköre ellátására a balesettel okozati összefüggésben képtelenné vált volna. Hiányolta a baleseti munkaképesség csökkenés meghatározását és annak bizonyítását, hogy az I. rendű felperes orvosi rehabilitációja milyen okból nem volt javasolt.
- [42] A gyógycipő vonatkozásában álláspontja szerint nem elegendő annak bizonyítása, hogy az a szakértő szerint indokolt, hanem az I. rendű felperes a tényleges többletköltségei igazolására is köteles lett volna. Érvelése szerint az I. rendű felperes által csatolt számlák szerint a költségei nem

haladták meg egy általános helyzetben lévő személynél ezen a jogcímen felmerült költségeket, és álláspontja szerint a számlák cáfolták azt is, hogy az I. rendű felperesnek ugyanazon lábbeliből több párat is kellett volna vásárolnia a lábai számeltéréséből adódóan.

- [43] Az élelemfeljavítás vonatkozásában előadta, hogy az I. rendű felperesnek igazolnia kellett volna, hogy az étrendje milyen módon változott meg, és ezzel kapcsolatban milyen összegű többletköltsége keletkezett.
- [44] A gondozás körében hivatkozott arra, hogy a szakértői vélemény alapján cáfolható az I. rendű felperes személye körüli teendőkben történő állandó segítségre szorulás. Emellett eltúlzottnak találta a havi 40.000 forint járadékot napi egy óras gondozási szükséglethez viszonyítottnak.
- [45] Az alperes a IV. rendű felperes gondozásával felmerült többletköltséggel sem értett egyet arra történő hivatkozással, hogy a tényállás e körben nem került felderítésre, bizonyítás erre nézve nem folyt. Hangsúlyozta, hogy az I. rendű felperes csak azon időszakban nem tudta a gyermekével kapcsolatos feladatokat ellátni, amikor maga is gondozásra szorult. Tévesnek tartotta a jogerős ítélet azon hivatkozását, hogy a gyermeket nem lehetett felügyelet nélkül hagyni, ugyanis amennyiben az I. rendű felperes maga is otthonában tartózkodott, a felügyelet kapcsán a többletigény nem lehet megalapozott.
- [46] A gyógyszerköltség tekintetében az elsőfokú bíróság által megítélt 6.000 forintot tartotta megalapozottnak, legtöbb gyógyszer vonatkozásában legfeljebb a táppénzes időszak végéig. A B és D-vitamin szükségességét olyan költségnek tartotta, amely az átlagember szükségletét is képezi, ezért e körben az okozati összefüggés fennállását vitatta.
- [47] A rehabilitáció többletköltsége tekintetében szintén arra hivatkozott, hogy a járadék megállapításához nem elegendő a rehabilitáció szükségességének elvi síkon történő igazolása, a tényleges többletköltségeket is bizonyítani kell.
- [48] A pedikűr, fodrász, kozmetikus címén a korábbiakhoz képest felmerült többletköltséget azok bizonyításának hiányában szintén vitatta.
- [49] A kulturális többletköltség vonatkozásában az elsőfokú bíróság által megítélt 3.000 forint összegben felüli igénnyel sem értett egyet az alperes, mivel álláspontja szerint ezen igényét az I. rendű felperes szintén nem támasztotta alá. Utalt arra, hogy nincsen olyan szakértői megállapítás, amely szerint az I. rendű felperes az egészségi állapotára tekintettel ne lenne képes színházba vagy moziba járni. Megjegyezte, hogy ezen szabadidős tevékenységek jóval költségesebbek mint egy DVD megvásárlása. Köztudomású ténynek tartotta, hogy az internet használatával számtalan szórakoztató tevékenység, sőt a barátokkal, családdal való kapcsolattartás is elérhető.
- [50] A telefon- és ügyintézés, valamint a tisztítószerek többletköltségét is vitatta, mivel ezen tételekre álláspontja szerint nem folyt bizonyítás.
- [51] Az I-II. rendű felperesek felülvizsgálati ellenkérelmükben a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezéseinek hatályában fenntartását, illetve az I. rendű felperes csatlakozó felülvizsgálati kérelme szerinti döntés meghozatalát kérték.
- [52] Az I. rendű felperes csatlakozó felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő, és a jogerős ítélet részbeni hatályon kívül helyezésével a nem vagyoni kártérítése összegét 18.000.000 forintban kérte megállapítani; az ápolás-gondozás címén megítélt összeget 1.200.000 forinttal kérte megemelni, kulturális többletkiadás címén havi 20.000 forint járadékot, ház körüli és kerti munkák kisegítése címén pedig havi 25.000 forint járadékot igényelt véghatáridő nélkül.
- [53] Az I. rendű felperes megsértett jogszabályként a Pp. 206. §-ára hivatkozott.
- [54] Érvelése szerint a nem vagyoni kártérítés összegét a másodfokú bíróság jogsértő mérlegeléssel, a bírói gyakorlattól eltérően, alacsonyabb összegben határozta meg, nem helyezte el megfelelően a jogalkalmazói gyakorlat rendszerében. Utalt arra, hogy a másodfokú bíróság döntése nem követte az értékváltozásokat, ezért mérlegelése e körben sérti a Pp. 206. § (3) bekezdését.

- [55] Ápolás-gondozás címén az I. rendű felperes további 1.200.000 forintot igényelt arra figyelemmel, hogy a II. rendű felperes ápolási tanfolyamot végzett el annak érdekében, hogy a szakirányú feladatokból kivegy a részét különösen az I. rendű felperes kórházi tartózkodásának időszakában. Megjegyezte, hogy a kórházakban az ápolók száma limitált, a dolgozók leterheltek, így már nemcsak megengedett, de elvárt is a hozzátartozók segítő jelenléte a gyógyintézményben. Erre figyelemmel a baleset utáni 6 hónapra havi 200.000 forint gondozási többletköltséget igényelt.
- [56] A ház körüli és kerti munkák kisegítése címén igényelt havi 25.000 forint tekintetében előadta, hogy az alperes ezen a jogcímen elismerést tett, és egy ideig folyósította is a járadékot.
- [57] A kulturális többletköltség iránti igénye vonatkozásában hivatkozott arra, hogy míg korábban a programok szabadon választhatóak voltak és rekreációt hoztak, addig a baleset után az otthonához kötött elfoglaltságai kényszerűségből adódnak. Állítása szerint a baleset utáni passzív, költséges elfoglaltságokkal nemcsak az idejét múlatta, hanem fájdalmait, félelmeit is vissza tudta szorítani, ezért ezek terápiás célokat is szolgáltak. Hivatkozott arra is, hogy a jogerős ítélet nem volt a mérlegelés során figyelemmel arra, hogy mind a négy felperes többletkiadásának megtérítését igényli.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [58] A felülvizsgálati kérelem kis részben alapos, a csatlakozó felülvizsgálati kérelem alaptalan.
- [59] A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 270. § (2) és a 275. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem és a csatlakozó felülvizsgálati kérelem keretei között, a Pp. 272. § (2) bekezdése szerint megjelölt jogszabálysértések tekintetében vizsgálta felül.
- [60] A Kúria az I. rendű felperes csatlakozó felülvizsgálati kérelmét érdemben nem vizsgálhatta a ház körüli és kerti munkák kisegítése címén igényelt járadék vonatkozásában. A Pp. 273. § (6) bekezdése értelmében csatlakozó felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem előterjesztésére a Pp. 244. § és a 257. § rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell. Csatlakozó felülvizsgálat iránti kérelmet a fél csak akkor terjeszthet elő, ha maga is jogosult lett volna felülvizsgálatot kérni. A csatlakozó felülvizsgálati kérelem jogi természete szerint felülvizsgálati kérelemnek minősül, de járulékos jellegű, amennyiben tartalmában, hatályában és az előterjesztésre jogosultak személye körében feltételhez kötött, illetőleg korlátozott. A csatlakozó felülvizsgálati kérelem tartalmát a felülvizsgálati kérelem egyebek mellett annyiban korlátozza, hogy ha több kereseti kérelem tárgyában hozott jogerős ítéletnek csak egyes rendelkezéseit érinti a felülvizsgálati kérelem, akkor a csatlakozó felülvizsgálati kérelem sem érintheti a jogerős ítélet egyéb rendelkezéseit. A fél tehát csatlakozó felülvizsgálati kérelemmel, annak járulékos jellege miatt csak abban a körben támadhatja a jogerős ítéletet, amelyben azt a felülvizsgálati kérelem is érintette (BH 2017.53.II.). Csatlakozó felülvizsgálati kérelmet csak olyan kereseti kérelem tekintetében lehet előterjeszteni, amelyet az ellenfél felülvizsgálati kérelemmel támadott (Kúria Pfv.V.20.486/2018/9., Legfelsőbb Bíróság Gfv.X.30.297/2010/4.). Az alperes felülvizsgálati kérelme a jogerős ítéletnek az I. rendű felperes a ház körüli és kerti munkák kisegítése címén előterjesztett keresetét elbíráló rendelkezéseit nem érintette. Ennélfogva az I. rendű felperes csatlakozó felülvizsgálati kérelemmel a jogerős ítéletet e részében nem támadhatta. A Kúria a kifejtettekre figyelemmel, a Pp. 273. § (6) bekezdése folytán alkalmazott Pp. 244. § (3) bekezdése alapján az I. rendű felperes ház körüli és kerti munkák kisegítése címén előterjesztett csatlakozó felülvizsgálati kérelmét érdemben nem vizsgálta.
- [61] A Kúria következetes ítélkezési gyakorlata szerint a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok újbóli értékelésének nincs helye, erre tekintettel csak abban az esetben van lehetőség a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok felülmérlegelésére, és ennek eredményeképpen a tényállás

megváltoztatására, ha a jogerős határozat iratellenes, nyilvánvalóan okszerűtlen, ellentmondásos megállapításokat tartalmaz (EBH 2006.1526.). Fentiek alapján a Kúria csak azt vizsgálhatta, hogy a jogerős ítéletben a bizonyítékok értékelése sérti-e a felülvizsgálati és csatlakozó felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályokat.

- [62] Az alperes kártérítési felelőssége és helytállási kötelezettsége a perben nem volt vitatott, a bíróságnak a Ptk. 355. §-ának (1) és (4) bekezdésében foglaltaknak megfelelően kellett elbírálnia az egyes kártételeket.
- [63] A nem vagyoni kár vonatkozásában alaptalannak találta a Kúria mind a felülvizsgálati, mind a csatlakozó felülvizsgálati kérelem Pp. 206. § (1) bekezdése megsértésére történő hivatkozását. A másodfokú bíróság indokolása teljes körűen tartalmazza azokat a nem vagyoni hátrányokat, amelyeket a felpereseknek a baleset miatt el kell szenvedniük. Az I. rendű felperest fiatal korában érte a baleset, állapotában javulás nem várható, megalapozott az a megállapítás, hogy mindennapi élettevékenysége minden vonatkozásban tartósan és súlyosan nehezített. Sérült az I. rendű felperes egészséghez, a testi épséghez, a munkához és a családi együttéléshez fűződő személyiségi joga, ezért a Ptk. 84. § (1) bekezdés e) pontja alapján a Ptk. 355. § (1) és (4) bekezdésében foglaltaknak megfelelő nem vagyoni kártérítésre tarthat igényt. Kiemelten kell értékelni, hogy az I. rendű felperes és ezáltal az egész család élete gyökeresen megváltozott a balesetet követően, a családi szerepek átrendeződtek, a közös programok megszűntek, a korábbi harmonikus és kiegyensúlyozott családi életre nincs remény. A másodfokú bíróság megfelelően értékelte az I-II. rendű felpereseket ért személyiségi jogsérelem súlyát, következményeit és kellőképpen vette számításba az őket ért hátrányokat, azokat összességükben és összefüggésükben megfelelően értékelte, a joggyakorlat rendszerében elhelyezte. Alaptalanul hivatkozott az alperes arra, hogy a bizonyítékok nem támasztották alá az I-II. rendű felpereseknek azt a tervét, amely szerint újabb gyermeket kívántak vállalni. Az I. rendű felperes előadását dr. C.Z. tanú vallomása megerősítette (9. számú jkv.). Az I-II. rendű felpereseket ért hátrányok kompenzálására a Kúria megfelelőnek találta a jogerős ítéletben meghatározott összegeket, azok leszállítására, illetve felemelésére nem látott alapot, a bizonyítékok értékelése nem sértette a felülvizsgálati és a csatlakozó felülvizsgálati kérelemben írt jogszabályokat.
- [64] Az alperes hivatkozásával ellentétben nem sérült a Pp. 177. § (1) bekezdése sem. Nem állapítható meg ugyanis, hogy a másodfokú bíróság szakértelem hiányában döntött volna szakkérdésről. A nem vagyoni kár meghatározásakor - sok más szempont mellett - nem kifogásolhatóan vette figyelembe a másodfokú bíróság az I. rendű felperes baleseti egészségkárosodását, illetve munkaképesség-csökkenését, amely egyebek mellett egyik szempontként szolgált az I. rendű felperest ért nem vagyoni hátrányok mérlegelése során. Kiemeli a Kúria, hogy a nem vagyoni kártérítés összegének megállapításakor nem a baleseti eredetű egészségkárosodás, illetve munkaképesség-csökkenés százalékos mértékének van meghatározó szerepe, hanem a károsultat ténylegesen ért hátrányoknak.
- [65] Szintén alaptalanul vitatta az alperes a felülvizsgálati kérelmében az I. rendű felperes részére keresetvesztés címén megítélt járadék jogalapját. A másodfokú bíróság a tényállást e körben megfelelően kiegészítette és helytállóan állapította meg, hogy az I. rendű felperes a balesettel okozati összefüggésben munkaképtelenné vált. A szakértői vélemény alapján nem vitatható, hogy az I. rendű felperesnél a balesetből eredő sérüléseivel összefüggésben lymphoedema is kialakult, amely miatt folyamatosan kompressziós harisnyát kell hordania, emellett 4-6 óránál hosszabb járkálás nem ajánlott részére, végtagját felpolcolással a nap nagy részében pihentetnie kell. 2017. július 7-én a Kormányhivatal I. fokú orvosi véleménye szerint - többek között - sem a munkakörnyezetben egyensúlyérzést igénylő, sem tartós, azonos kényszer-testhelyzetben történő munkavégzés az I. rendű felperes részére nem javasolt. Azt is rögzítették ugyanakkor, hogy az I. rendű felperes közlekedni is csak segítséggel képes, foglalkozási rehabilitálhatóságát így nem javasolták. Mindezekre tekintettel az I. rendű felperes elsősorban a szakvéleménnyel, de a csatolt orvosi

dokumentumokkal is megfelelően alátámasztotta, hogy munkát végezni a balesetből eredő maradványállapota folytán nem képes. Az I. rendű felperes esetében megállapított 51%-os munkaképesség-csökkenés mértéke befolyásolhatja ugyan a jövedelemveszteség számítását, azonban a keresetveszteség meghatározása nem lehet automatikus matematikai művelet eredménye, az egyéb körülményeket is értékelni kell a teljes kártérítés elvének megfelelően. Helyesen utalt arra is a másodfokú bíróság, hogy az alperes a 36. számú észrevételében a balesetet megelőző évben elért bruttó havi bért a számítás alapjaként elfogadta. Fentiek alapján nem tévedett a másodfokú bíróság, amikor az I. rendű felperes keresetveszteségének nemcsak az összecszerűségét, hanem a jogalapját is megalapozottnak találta a szakértői vélemény és az egyéb orvosi dokumentumok alapján. Mindezekre tekintettel nem sérült az alperes által hivatkozott Ptk. 356. § (1) bekezdése, a Pp. 177. § (1) bekezdése, továbbá a Pp. 206. § (1) bekezdése sem.

- [66] A gyógycipő vonatkozásában a Kúria szintén a másodfokú bírósággal értett maradéktalanul egyet. Helytállóan mutatott rá, hogy ortopéd szakorvosi recept alapján az OEP évente egy pár cipőnek az 50%-át téríti, amely nyilvánvalóan nem elegendő az I. rendű felperesnek, különös tekintettel az évszakok és a felhasználási hely változására. Az sem kifogásolható, hogy az I. rendű felperes különféle ortopéd cipőnek nem minősülő gyógycipőt is hord, amelynek a havi 5.000 forintban igényelt többletköltsége nem minősül eltúlzottnak. Erre tekintettel a másodfokú bíróság okszerűen mérlegelte az I. rendű felperes ezen a címen előterjesztett igényét.
- [67] Az élelemfeljavítás jogalapját az orvosszakértői vélemény szintén alátámasztotta, mivel az I. rendű felperesnek a baleset folytán kialakult állapota mozgásszegény életmódra kényszeríti, amely speciális táplálkozást indokol. Az átlagos étkezéstől eltérő étrend nyilvánvalóan többletköltséget jelent az I. rendű felperes számára a korábbi étkezési szokásaihoz képest. A másodfokú bíróság által a speciális táplálkozás többletköltségére mérlegeléssel megállapított havi 20.000 forint nem tekinthető eltúlzottnak, ezért ennek felülmérlegelésére sem volt indok.
- [68] A szakértői vélemény alapján okszerűen mérlegelte a másodfokú bíróság, hogy az I. rendű felperes a kórházi tartózkodást követően fokozatosan csökkenő időtartamban szorult gondozásra, napi egy óra időtartamban a jövőre nézve is indokolt a gondozása. A bíróságnak az I. rendű felperes állapotából kiindulva és a rendelkezésre álló bizonyítékok mérlegelésével kellett a gondozási költséget meghatároznia, ennek a követelménynek a másodfokú bíróság - az alperes felülvizsgálati kérelmében előadottakkal ellentétben - megfelelően eleget tett, külön értékelve azokat az időszakokat, amikor az I. rendű felperes napi 8 óra, majd 6 óra, végül 1 óra időtartamban szorult gondozásra.
- [69] Helytállóan hivatkozott a jogerős ítéletben a másodfokú bíróság arra is, hogy az I. rendű felperes a kórházi tartózkodásának időszakára külön gondozóra nem szorult, az ápolását ekkor kórházi szakszemélyzet végezte, többletköltsége ebben az időszakban nem merülhetett fel akkor sem, ha a II. rendű felperes is segített a mosdatás, öltöztetés és egyéb feladatok ellátásában. A II. rendű felperes kórházban végzett áldozatos munkáját a nem vagyoni kár összecszerűségében lehetett értékelni, erre tekintettel az I. rendű felperes csatlakozó felülvizsgálati kérelme alaptalan.
- [70] A IV. rendű felperes ellátásával felmerülő gondozási többletköltség az I. rendű felperes gyógyulási időszakának végéig szintén megalapozott. A baleset idején 9 éves gyermeknek édesanyja lábadozása alatt kétségtelenül kevesebb figyelem, törődés jutott, mint korábban. A gyermeknek - az alperes állításával ellentétben - nemcsak felügyeletre, hanem gondozásra, törődésre is szüksége volt, amelyet az I. rendű felperes állapota folytán nem volt képes megadni. Erre figyelemmel a másodfokú bíróság helytállóan határozta meg az I. rendű felperest ezen a jogcímen megillető havi

járadékot, annak felülmérlegelésére a Kúria nem látott alapot.

- [71] A gyógyszerköltség tekintetében sem megalapozott az alperes felülvizsgálati kérelme. A másodfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a hónapról hónapra igénybe veendő gyógyszerek mennyisége és mértéke, ebből eredően a költsége sem számítható ki pontosan, a másodfokú bíróság által e körben kifejtettekkel a Kúria egyetértett és megalapozottnak tartja a Ptk. 359. § (1) bekezdésének alapján az általános kártérítés megállapítását. Helytállóan utalt arra a másodfokú bíróság, hogy az orvosszakértői vélemény részletesen rögzítette azokat a gyógyszereket, amelyek szedésére az I. rendű felperes a balesetet követően, azzal okozati összefüggésben rászorult, illetőleg azokat, amelyeknek szedése jelenleg is és a jövőben is indokolt. Figyelembe véve az I. rendű felperes által csatolt gyógyszerértéki számlákat, a másodfokú bíróság mérlegeléssel okszerűen jutott arra a következtetésre, hogy havi 15.000 forint többletköltsége keletkezett az I. rendű felperesnek ezen a jogcímen, annak megváltoztatására nincs alap.
- [72] Az I. rendű felperes rehabilitációs költségeinek jogalapját az orvosszakértői vélemény szintén alátámasztotta. Megállapítható, hogy az I. rendű felperes évente többször kúraszerűen alkalmazott gyógyfürdő igénybevételére szorul, valamint rendszeres gyógytornára, gyógymasszázsra és úszásra is. A másodfokú bíróság által havi 20.000 forintban megállapított járadék akkor sem tekinthető eltúlzottnak, ha a fenti rehabilitációs kezelések egy részét a társadalombiztosítás fedezi.
- [73] Okszerűen mérlegeltek az eljáró bíróságok az I. rendű felperes pedikűr, fodrász és kozmetikus többletköltségének meghatározásakor is. Az igény jogalapját az orvosszakértői vélemény alátámasztotta, ezek a költségek az I. rendű felperes balesetből eredő egészségkárosodásával állnak okozati összefüggésben, azok összegszerűsége pedig nem tekinthető eltúlzottnak. A mérlegelési jogkörben hozott döntés felülmérlegelésére - annak iratellenessége és okszerűtlensége hiányában - a felülvizsgálati eljárásban nincs lehetőség.
- [74] A tisztítószeres többletköltsége vonatkozásában a Kúria a másodfokú bíróság álláspontját osztotta. Az I. rendű felperes tényleges gyógytartamának időszakára nem tekinthető eltúlzottnak a 2014. évi, és 2015. évi árviszonyokat figyelembe véve a havi 6.000 forint, okszerűtlen mérlegelés e körben nem állapítható meg.
- [75] A Kúria az elsőfokú bírósággal értett egyet az I. rendű felperes által kulturális többletköltség, valamint telefon- és ügyintézési többletköltség címén megjelölt igény vonatkozásában.
- [76] Az internet előfizetésen kívül az I. rendű felperes követelését a Pp. 164. § (1) bekezdésében foglaltak ellenére nem bizonyította. Nem vitatható, hogy az I. rendű felperes kulturális igényei az internet előfizetéssel nem elégíthetők ki, azonban az I. rendű felperes meg sem kísérelte bizonyítani, hogy a baleset előtti időszakhoz képest ezen a jogcímen milyen többletköltségei keletkeztek az internet előfizetésen túlmenően. Nem részletezte azt sem, hogy milyen többlet ügyintézési tevékenységek merültek fel a balesetet követően, amely többletköltségekkel járt, és nem csatolta a balesetet megelőző és azt követő időszak telefonszámláit sem. Nem elegendő általánosságban hivatkozni a telefon- és ügyintézési többletköltségre, valamint CD-ék, DVD-ék, könyvek vásárlására, ezeket - legalább részben, a szabad bizonyítás elvének figyelembevételével - igazolni is kellett volna. Erre figyelemmel az elsőfokú bíróság mérlegelte jól a bizonyítékokat, a jogerős ítélet ebben a körben sérti a Pp. 206. § (3) bekezdésében foglaltakat.
- [77] Ebben a vonatkozásban a csatlakozó felülvizsgálati kérelemben foglaltakkal szintén nem értett egyet a Kúria. A terápiás jellegű vásárlások költségét a károkozó csak abban az esetben köteles megfizetni, ha azok közvetlen okozati összefüggésben állnak az I. rendű felperes balesetből eredő egészségkárosodásával és állapotának tényleges javulását segítik elő. Ez azonban döntően

szakkérdés, a bizonyítás e körben a felpereseket terhelte. Nincs indok arra, hogy az I. rendű felperes a konkrétan meg sem határozott kényszervásárlásai költségeit terápiás jellegre történő hivatkozással a károkozóra terhelje. Utal arra is a Kúria, hogy az elsőfokú bíróság helyesen mellőzte a mérlegelés köréből azt az I. rendű felperes által hivatkozott többlettényállási elemet, amely szerint a kulturális többletköltség négy felperes többletigényének a kielégítését szolgálná, ez iránti igényt ugyanis kizárólag az I. rendű felperes terjesztett elő. Az elsőfokú ítéletben fentiek alapján hibás bizonyítékértékelés nem állt fenn, ezért e körben a Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és az elsőfokú ítéletet helybenhagyta [Pp. 275. § (4) bekezdés].

- [78] A kulturális többletköltség, valamint a telefon- és ügyintézési többletköltség tekintetében a Kúria a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján a jogerős ítéletet részben hatályon kívül helyezte és a Pp. 253. § (2) bekezdése megfelelő alkalmazásával ebben a körben az elsőfokú ítéletet hagyta helyben. Egyebekben a jogerős ítélet felülvizsgálati és csatlakozó felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezéseit a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta, mert azok megfeleltek a felülvizsgálat és csatlakozó felülvizsgálat tárgyává tett jogszabályoknak.

Záró rész

- [79] A felülvizsgálati eljárásban az alperes nagy részben, a csatlakozó felülvizsgálati kérelem vonatkozásában az I. rendű felperes teljes egészében pervesztes lett. Erre figyelemmel a Pp. 270. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó Pp. 81. § (2) bekezdése alapján kötelezte a Kúria az alperest az I. rendű felperes részére a jogi képviseletével felmerült felülvizsgálati eljárási költség megtérítésére, amelynek összegét a felülvizsgálati és csatlakozó felülvizsgálati pertárgyérték alapulvételével a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2), (5) és (6) bekezdése alapján mérlegeléssel állapított meg, a 4/A. § alkalmazásával általános forgalmi adóval növelten.
- [80] A tárgyi illetékfeljegyzési jog folytán le nem rótt, az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 50. § (1) és (3) bekezdése szerint számított felülvizsgálati és csatlakozó felülvizsgálati eljárási illeték megfizetésére a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján kötelezte a felülvizsgálati, illetve csatlakozó felülvizsgálati kérelmet benyújtó feleket pervesztességük arányában.
- [81] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján az alperes kérelmére tárgyaláson bírálta el.
- [82] Az ítélet elleni felülvizsgálatot a Pp. 271. § (1) bekezdésének e) pontja zárja ki.

Budapest, 2020. november 11.

Salamonné dr. Piltz Judit s.k. a tanács elnöke, Dr. Farkas Antónia s.k. előadó bíró, Dr. Zumbók Péter s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

bírószági ügyintéző
HM